

UPPDATERANDE INVENTERING AV NATIONELLT VÄRDEFULLA LANDSKAPSOMRÅDEN

Bakgrundsmaterial för kompletterande samråd

Innehåll

Bakgrund	3
1. Uppdateringen av inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden	4
1.1 Nationellt värdefulla landskapsområden	4
1.2 Bedömningskriterier	5
1.3 Orsakerna till att inventeringen uppdateras	6
2 Processen för den uppdaterande inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden	8
2.1 Genomförandet av den uppdaterande inventeringen och säkerställandet av ett nationellt perspektiv	8
2.2 Det första samråds- och utlåtandeförfarandet (2016)	9
2.3 Hur inlämnade utlåtanden och ställningstaganden har inverkat på inventeringen	10
2.3.1 Allmänna observationer	10
2.3.2 Respons på förslag som gäller enskilda landskapsområden	12
3. Landskapsområden som en del av områdes- och markanvändningen	13
3.1 De riksomfattande målen för områdesanvändningen och nationella inventeringar	13
3.2 De nationellt värdefulla landskapsområdenas rättsverkningar och hur dessa beaktas	14
4. Källor	17
Bilagor	
Bilaga 1. Förslag på ändringar, avskaffningar och kompletteringar i den uppdaterande inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden	
Bilaga 2. Karta över de nationellt värdefulla landskapsområden som föreslås i den uppdaterande inventeringen	
Bilaga 3. Förslag till nationellt värdefulla landskapsområden per landskap och kommun	

Bakgrund

Miljöministeriet offentliggjorde den 18 januari 2016 ett förslag till uppdaterande inventering av nationellt värdefulla landskapsområden. För förslaget, som utarbetats av styrgruppen för den uppdaterande inventeringen (MAPIO), ordnades samtidigt ett offentligt samråd och ett utlåtandeförfarande.

Den inkomna responsen behandlades i detalj vid miljöministeriet och utgående från den genomfördes kompletterande inventeringar på flera områden under 2018. Med stöd av de kompletterande inventeringarna och övriga uppgifter om områdena har miljöministeriet uppdaterat sitt förslag och begär nu utlåtanden och ställningstaganden om de ändrade områdesgränserna, de nya områdena och det område som enligt förslaget ska avskaffas (bilaga 1).

Ett uppdaterat förslag till nationellt värdefulla landskapsområden finns som bilaga till detta dokument (bilaga 2 och 3).

Miljöministeriet färdigställer den uppdaterande inventeringen som tjänstemannaberedning utgående från utlåtandena, samrådsförfarandet och responsen som lämnades våren 2016. När den uppdaterande inventeringen är klar lägger miljöministeriet fram den till statsrådet för godkännande som en sådan nationell myndighetsinventering som avses i de riksomfattande målen för områdesanvändningen (RMO, *Statsrådets beslut...* 2017). Avsikten är att inventeringen ska ersätta den nu gällande inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden som fastställdes genom statsrådets principbeslut av den 5 januari 1995 (*Statsrådets principbeslut...* 1995).

1. Uppdateringen av inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden

1.1 Nationellt värdefulla landskapsområden

Den av miljöministeriet tillsatta arbetsgruppen för landskapsområden kartlade 1986–1992 värdefulla kultur- och landskapsområden i Finland (*Värdefulla landskapsområden...* 1992). Utifrån arbetsgruppens riksomfattande inventering fattade statsrådet den 5 januari 1995 ett principbeslut om nationellt värdefulla landskapsområden och utveckling av landskapsvården. Beslutet omfattade 156 nationellt värdefulla landskapsområden. I principbeslutet skapades också en grund för systemen för finansiering av landskapsvården och för hur landskapsområdena ska beaktas i myndighetsarbetet (se *Landskapsvård...* 1992).

Nationellt värdefulla landskapsområden är representativa exempel på det finländska kultur- och naturarvet. Landskapen som betecknas som värdefulla har uppkommit som ett resultat av långvarig växelverkan mellan människorna och miljön, och näringarna som idkas i dem anses på ett särskilt värdefullt sätt beskriva de bestående förhållanden som format landskapet från generation till generation. Avsikten med nationellt värdefulla landskapsområden är att de värdefaktorer som förekommer i landskapen ska tas upp som en del av planeringen av områdes- och markanvändningen samt sporra lokala aktörer att sköta och underhålla sina landskapsområden. Med hjälp av landskapsområdena vill man också öka människors kunskap om kulturmiljöns historiska lager och ekologiska mångfald. Flera landskapsområden utgör nationellt, regionalt och lokalt viktiga identitetsfaktorer.

Nationellt värdefulla landskapsområden har under 25 år etablerats som en del av planeringen av områdesanvändningen i Finland. De har inkluderats i de riksomfattande målen för områdesanvändningen (RMO) som nämns i 22 § i markanvändnings- och bygglagen (MBL 132/1999) i form av en nationell myndighetsinventering. I enlighet med 24 § i MBL ska de statliga myndigheterna i sin verksamhet beakta de riksomfattande målen för områdesanvändningen, främja möjligheterna att uppnå dem och bedöma vilka konsekvenser myndigheternas åtgärder har för regionstrukturen och områdesanvändningen. Vid planering på landskapsnivå och annan områdesplanering ska de riksomfattande målen för områdesanvändningen beaktas så att möjligheterna att uppnå dem främjas.

Med hjälp av landskapsområden vill man också stärka den finländska landsbygdens livskraft, eftersom ett kulturhistoriskt värdefullt landskap fortfarande grundar sig på fortlöpande näringsverksamhet inom primärproduktionen. Den finländska landsbygdens näringsstruktur har under de senaste decennierna blivit en allt mer mångsidig helhet som står i intensiv växelverkan med såväl de närmast belägna stadsområdena som med mer omfattande nätverk inom produktion, mobilitet, boende och konsumtion. Landskapsområdena kan å sin sida hjälpa landsbygden att anpassa sig till de ständiga förändringarna genom att stödja hållbar utveckling ur ekologisk, landskapsmässig och social synvinkel.

Många nationellt värdefulla landskapsområden är föremål för projektbaserade vårdåtgärder som främjar välbefinnandet och gemenskapen i området och genom vilka man har lyckats trygga och främja områdenas landskapsmässiga, kulturella och ekologiska värden. Vissa landskapsområden har också etablerats som attraktionsfaktorer och för dem har det utarbetats verksamhetsmodeller för samarbets- och företagsverksamhet som byggs upp genom landskapsvården. Exempel där landskapsområden är föremål för utvecklingsprojekt är det pågående projektet *Vyn till byn (Kylään maisemaan – maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina)* som genomförs av Maa- ja kotitalousnaisten keskus ry och ProAgria Södra Finland rf/Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus (*Kylään maisemaan...* 2018).

1.2 Bedömningskriterier

I den uppdaterande inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden har man granskat livskraftiga jordbrukslandskap med en mångsidig natur och mångsidiga kulturella värden som på ett exceptionellt representativt sätt ger uttryck för de särdrag som är kännetecknande för landskapet och regionen. Förslaget till nationellt värdefulla landskapsområden omfattar också landskap med andra näringar inom primärproduktionen, såsom skärgårdsnäringsar, vilthushållning, skogsbruk samt kulturlandskap för renskötsel och övriga samer näringar. Till områdesurvalet hör dessutom historiska turistmål i landskapet och kulturellt betydelsefulla naturlandskapshelheter.

Bedömningskriterierna som använts i de uppdaterande inventeringarna grundar sig på den första inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden. I den fastställdes att de viktigaste särdragen i varje landskapsprovins och -region ska finnas representerade i landskapsområdena. Landskapsprovinserna och -regionerna grundar sig på den regionala samvariationen mellan naturens särdrag och kulturella särdrag och dessa har fastställts i *Betänkande I av arbetsgruppen för landskapsområden* (Landskapsvård... 1992).

Vid sidan av den regionala och tematiska stommen som landskapsprovinserna utgör har valet av tyngdpunkterna vid den uppdaterande inventeringen styrts av definitionen på landskap i *Europeiska landskapskonventionen (2000/2006)* "ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer". Utgående från denna definition har man vid avgränsningen av landskapsområdena utöver vyerna även beaktat den växelverkan som förekommer i områdena, de områden som bygger på traditionella markanvändningssätt som formats runt byarna och den betydelse som dessa har fått.

Vid den uppdaterande inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden har man konsekvent fäst uppmärksamhet vid särdragen i naturen, kulturella särdrag och landskapsbilden i områdena. Faktorerna som påverkar värdeklassificeringen har fastställts i anvisningarna för inventeringen (*Anvisningar för inventering* 2010). De viktigaste faktorerna är:

- biologisk mångfald och representativa särdrag i naturen,
- den historiska utvecklingen och kontinuiteten hos landskapet och i markanvändningen,
- representativa och sällsynta kulturella särdrag,
- symboliska värden och identitetsvärden i landskapet,
- landskapsbildens enhetlighet och effektfullhet,
- landskapsprovinsens särdrag,
- förekomsten av endast få element som avviker från den traditionella landskapsstrukturen,
- livskraft som garanteras av en intensiv och kontinuerlig koppling mellan landskapet och primärproduktionen, och
- nya produktionslandskap som på ett balanserat sätt anpassar sig till den traditionella landskapsstrukturen.

I den uppdaterande inventeringen lyfte man också fram vissa teman som inte uppmärksammades i tillräcklig utsträckning i den första inventeringen. Exempel på dessa är samekulturen, skärgårdsnäringsarna, landskapen med snabbkolonisering efter andra världskriget, skogs- och jaktkulturen samt utnyttjandet av kärr och kärrens betydelse för den finländska kulturhistorien. I den uppdaterande inventeringen har man också i mån av möjlighet bedömt förändringarna som skett i landskapet under de senaste decennierna.

Hur kriterierna i anvisningarna för inventeringen har uppfyllts samt inbördes betoningar har bedömts från fall till fall. Vissa områden har ansetts vara värdefulla även om de endast uppfyllde några kriterier, till exempel i de fall där ett landskap på ett särskilt åskådligt sätt ger uttryck för en viss typ av landskap eller om landskapsbilden är exceptionellt enhetlig och representativ. I andra områden har värdet ökat i samverkan av flera värdefaktorer. Vid inventeringen av landskap i anknytning till samekulturen har man använt sig av ett landskapsbegrepp som hör ihop med rennäringen och den övriga samekulturen.

Till inventeringen hör också nationellt kända, landskapsmässigt och kulturhistoriskt betydande objekt som inte direkt har en koppling till näringar. Vid bedömningen av sådana landskapssevärdheter fästes uppmärksamhet vid landskapsbilden, naturens särdrag och objektens kulturhistoria. Till landskapssevärdheter räknas utsiktsplatser som är kända objekt för natur- och landskapsturism, landskapsmässigt unika natur- och kulturlandskapshelheter samt landskapsobjekt som har ett betydande symboliskt värde och identitetsvärde.

Naturlandskap med liten synlig kulturpåverkan har uteslutits ur inventeringen i sådana fall där de inte har ansetts ha någon särskild betydelse som landskapssevärdheter. Naturens särdrag har emellertid varit en väsentlig del av urvalskriterierna för landskapsområdena och inventeringsarbetet har fokuserat på förhållandet mellan naturens särdrag och kulturella särdrag och de naturvärden som identifierats i samband med övriga inventeringar och utredningar.

Stadsområden och tätorter inventerades i regel inte. Urbana eller tätortsliknande områden finns huvudsakligen med i sådana landskapsområden vars avgränsningar når utkanterna av stadsområden samt i stora helheter av landsbygdslandskap där kyrkbyar eller andra tätorter på ett integrerat sätt ingår i områdets traditionella näringslandskap. I genomförandeplanen för kulturmiljöstrategin (*Kulturmiljöstrategin... 2014; Kulturmiljön en gemensam... 2015*) nämns att karaktäriseringen och katalogiseringen av stadslandskap och övriga landskap som faller utanför den traditionella landsbygden eller primärproduktionen ska genomföras vid en senare tidpunkt.

Vid den uppdaterande inventeringen låg fokus på bedömning på landskapsnivå och därför granskades inte enskilda objekt inom den byggda kulturmiljön. I samband med inventeringen ansåg man att beaktandet av värdefulla objekt inom den byggda kulturmiljön som avses i de riksomfattande målen för områdesanvändningen har tryggats genom inventeringen av byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY) (*Byggda kulturmiljöer...2010*). Inventeringen av landskapsområden omfattade inte heller någon systematisk inventering av vårdbiotoper. De värdefulla objekt som identifierats vid inventeringar av vårdbiotoper på nationell nivå (Vainio m.fl. 2001) eller vid kartläggningar av vårdbiotoper på landskapsnivå har emellertid beaktats vid kartläggningen av landskapsområden.

Vid inventeringen uteslöts också sådana näringslandskap på landsbygden som inte anses representera den kontinuitet som traditionella produktionsformer ger upphov till. Exempel på sådana landskap är miljöer som uppstått till följd av effektivt skogsbruk, torveekonomi, marktäkt, energiproduktion, företagsverksamhet eller handel.

1.3 Orsakerna till att inventeringen uppdateras

Kulturlandskapen, som uppstått i växelverkan mellan naturkrafter och mänsklig verksamhet, beskriver såväl näringarna under olika tidsperioder som miljön, markanvändningen och förändringarna i samhället. Vid inventeringarna av nationellt värdefulla landskapsområden har man i första hand granskat näringslandskapet på landsbygden som bland annat påverkats av utvecklingen av produktionssätten och - teknikerna inom jordbruket, förändringar i samhälls- och näringsstrukturen samt varierande mål och

tyngdpunkter i jordbrukspolitiken. Förändringar i landskapet syns främst på lokal nivå och uppstår som ett resultat av lokal verksamhet. Därför är den förändring som skildrar traditioner och fortlöpande näringsverksamhet och skiktningen som den gett upphov till en väsentlig del av kulturlandskapet och tolkningarna av det.

Efter den första inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden har bland annat Finlands medlemskap i Europeiska Unionen (EU) och den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP/CAP) och dess stödssystem påverkat landskapsutvecklingen på den finländska landsbygden. De vanligaste utvecklingsvägarna har varit att lantgårdarnas genomsnittliga storlek har ökat och att antalet jordbruksföretagare och gårdar som satsar på flera produktionsområden har minskat. Samtidigt har utvecklingen av jord- och skogsbrukstekniker och det faktum att sysselsättningen förflyttas från landsbygden till städer, det ökade turismföretagandet och det ökade antalet andrabostäder på landsbygden påverkat den regionala och funktionella strukturen på landsbygden genom att skapa nya typer av landskap och krav på landskapet.

Dessa faktorer har på många områden lett till att livsmiljöernas mångfald har minskat, att landsbygden i närheten av städer och urbana områden delvis förvandlas till tätorter, att glesbygdsområden avfolkas samt att åkrar som inte längre brukas växer igen eller beskogas. I vissa områden har landskapen också ändrats av förändringar i produktionsområdet, som till exempel en övergång från husdjursproduktion till växtodling. Tillsammans med de globala utvecklingsvägarna, till exempel klimatförändringen och den minskande biologiska mångfalden, ökar dessa nationella, regionala och lokala fenomen behovet av att förstå förändringen i landskapet och att stärka det aktuella kunskapsunderlaget.

Vid den uppdaterande inventeringen har man undersökt nuläget för näringslandskapen på den finländska landsbygden och på riksnivå samlat in aktuell information om landskap för att stödja planeringen av områdesanvändningen. Behovet av att uppdatera inventeringen har också ökat genom ändringarna i lagstiftningen som styr områdesanvändningen som gjordes i slutet av 1990-talet och på 2000-talet, uppdateringen av inventeringen av byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY) samt genom det ökade behovet av att säkerställa att planeringsskyldigheterna och stöden som gäller landskapet riktas rättvist.

Inventeringen uppfyller också målen i *Europeiska landskapskonventionen* (2000/2006) som utarbetats av Europeiska rådet. Godkännandeinstrumentet för konventionen och lagen (14/2006) i samband med den trädde i kraft i Finland den 1 april 2006. Enligt artikel 5 i konventionen förbinder sig parterna bland annat att i lag erkänna landskapet som en väsentlig beståndsdel av människornas omgivning, att fastlägga och genomföra en landskapspolitik som tar sikte på skydd, förvaltning och planering av landskap samt "att införa förfaranden för medverkan från allmänheten, lokala och regionala myndigheter och andra parter med intresse för att utforma och genomföra" landskapspolitiken. Parterna förbinder sig också "att integrera landskap i sin regional- och stadsplaneringspolitik och i sin politik inom kultur, miljö, jordbruk och ekonomi samt på det sociala området samt i alla andra politikområden som kan ha direkt eller indirekt inverkan på landskap."

Åtgärderna i konventionen tas upp i artikel 6, i enlighet med vilken varje part som undertecknat konventionen förbinder sig att bland annat:

- kartlägga sina egna landskap över hela sitt territorium,
- analysera landskapens särdrag och de faktorer som omvandlar dem,
- lägga märke till förändringar, samt att
- värdera de landskap som har kartlagts på detta sätt, och ta hänsyn till de särskilda värden som berörda parter och den berörda befolkningen tillskriver dem.

Den uppdaterande inventeringen följer dessa åtgärder som Finland förbundit sig till.

Med hjälp av den uppdaterande inventeringen har man också strävat efter att avlägsna överlappningar med inventeringar som behandlar andra kulturmiljöer. Vid inventeringen har man fäst särskild uppmärksamhet vid det inbördes förhållandet mellan nationellt värdefulla landskapsområden och byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY). För vissa objekt som tidigare definierats som nationellt värdefulla landskapsområden har man ansett att kulturmiljöns landskapsvärden redan tryggas med hjälp av RKY-inventeringen och de värdefaktorer som läggs fram i samband med den. I den uppdaterande inventeringen har man på motsvarande sätt tagit med sådana landskapsmässigt betydande objekt som 2009 lämnades utanför objektsurvalet för byggda kulturmiljöer av riksintresse. Genom denna strategi har man velat förtydliga hur värdefulla objekt i landskap och kulturmiljöer ska behandlas inom planering och på så sätt underlätta såväl planeringsmyndigheternas arbete som markägarnas möjligheter att bedöma planeringsprocessen. Granskningen skapar också en grund för den åtgärd i kulturmiljöstrategin enligt vilken inventeringar av kulturlandskap, byggd kulturmiljö och arkeologiska kulturarv kunde kombineras till en gemensam riksomfattande inventering av värdefulla kulturmiljöer.

Alla överlappningar mellan inventeringarna har dock inte avlägsnats eftersom kulturlandskapen och den byggda kulturmiljön delvis har bedömts enligt olika kriterier vid inventeringarna.

2 Processen för den uppdaterande inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden

2.1 Genomförandet av den uppdaterande inventeringen och säkerställandet av ett nationellt perspektiv

Den uppdaterande inventeringen omfattade hela Finland med undantag av Landskapet Åland, där arbetet styrs av självstyrelselagen för Åland (1144/1991) och landskapslagarna.

Inventeringen genomfördes så att den inom varje landskap (NTM-centrals område) följde de gemensamma anvisningarna med beaktande av särdragen i området. För att säkerställa det nationella perspektivet behandlades de regionala inventeringarna i styrgruppen. För att uppnå ett så övergripande och enhetligt slutresultat som möjligt betonades vid den uppdaterande inventeringen styrgruppens mångsidiga sakkunskap, de regionala sakkunnig- och intressentgruppernas roll och växelverkan med tredje sektorn, lokala invånare och övriga aktörer.

Det egentliga inventeringsarbetet förbereddes genom pilotinventeringar som den av miljöministeriet tillsatta arbetsgruppen för den uppdaterande inventeringen av landskapsområden (MAPI) genomförde i Mellersta Finland 2009. Utgående från erfarenheterna från pilotinventeringarna utarbetade arbetsgruppen anvisningar för den riksomfattande inventeringen (*Anvisningar för inventering 2010*).

Miljöministeriet tillsatte den 21 maj 2010 en styr- och evalueringsgrupp (MAPIO) som fick i uppdrag att ansvara för styrningen av den uppdaterande inventeringen. I arbetsgruppen ingick företrädare för miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, Forststyrelsen, Museiverket, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna (NTM-centralen i Mellersta Finland) och landskapsförbunden (Nylands förbund). MAPIO styrde inventeringen på nationell nivå, behandlade resultaten av de regionala inventeringarna och utarbetade ett nationellt sammandrag.

Det egentliga inventeringsarbetet genomfördes projektbaserat och per landskap huvudsakligen under 2010–2014. NTM-centralerna ansvarade för genomförandet av inventeringarna och de koordinerades av

regionala styrgrupper som ofta bestod av kulturmiljöarbetsgrupper på landskapsnivå. Inventeringsarbetet omfattade val av inventeringsområden, insamling av material, fältarbete och utarbetande av regionala rapporter. De viktigaste bakgrundsmaterialen var slutrapporterna från föregående inventering av landskapsområden (*Värdefulla landskapsområden...* 1992; *Landskapsvård...* 1992), inventeringarna av byggda kulturmiljöer av riksintresse 1993 och 2009 (Den byggda kulturmiljön 1993, Byggda kulturmiljöer... 2010), landskapsutredningar och -klassificeringar på landskapsnivå, kulturmiljöprogram samt utredningar och databaser om planer, naturskyddsområden, fornlämningar, byggnader och markanvändning.

I alla skeden av uppdateringen fästes särskild vikt vid informationsgången och växelverkan. I början av inventeringen ordnade miljöministeriet en sammankomst för intressentgrupper, där bakgrunden till inventeringen presenterades. Miljöministeriet producerade också material för utdelning i samband med fältarbete och evenemang med landskapsteman. Ministeriet informerade också om inventeringen via sina elektroniska informationskanaler. Inventeringen togs upp av flera massmedier på riksomfattande nivå, på landskapsnivå och på lokal nivå. Det etablerades också en webbplats för inventeringarna (<http://www.landsbygdslandskap.fi/>), där projektets mål och anvisningarna för inventeringen lades fram. De regionala inventeringsrapporterna publicerades också på webbplatsen efter att de behandlats av styrgruppen MAPIO.

I takt med att inventeringsarbetet framskred samlade de regionala ansvariga aktörerna (främst NTM-centralerna, i vissa områden landskapsförbunden) in respons från aktörerna i sitt område. Responsen samlades in bland annat genom att möjligheten att ge kommentarer kombinerades med de pågående uppdateringarna av landskapsplanerna, genom användningen av interaktiva karttjänster samt genom att diskussions- och informationsmöten ordnades för de myndigheter och intressentgrupper som ansvarar för planeringen och landsbygdsnäringarna. I många landskap ordnades också diskussionsmöten för markägare och övriga lokala aktörer.

Efter att de regionala inventeringarna hade blivit klara presenterade de ansvariga aktörerna resultaten för styrgruppen MAPIO, som i sin tur säkerställde att de områden som föreslås som nationellt värdefulla landskapsområden är tematiskt och områdesmässigt heltäckande samt att de motiveringar till avgränsning och kriterier som tillämpas på områdena är enhetliga. Under tiden som den uppdaterande inventeringen pågick granskades de kriterier och begrepp som användes utgående från observationer i landskapen. Nya teman som framkommit i samband med inventeringsarbetet beaktades vid sammanställningen av den slutliga framställningen. Styrgruppen MAPIO kontrollerade också att de olika särdragen i landskapsprovinserna och -regionerna framkommer på ett jämlikt sätt, att avgränsningarnas noggrannhet är enhetlig och att landskapsområdenas namn är konsekventa, och ändrade i samband med detta vid behov avgränsningarna och områdesvalet som lades fram vid de regionala inventeringarna. NTM-centralerna gavs möjlighet att kommentera ändringarna som styrgruppen MAPIO gjort samt områdesbeskrivningarna som skrevs i samband med de regionala inventeringarna utgående från det insamlade inventeringsmaterialet.

Förslaget som styrgruppen sammanställde som uppdaterande inventering sändes för offentligt samråd den 18 januari 2016. I det föreslogs 183 nationellt värdefulla landskapsområden, varav 30 var helt nya jämfört med principbeslutet av 1995. Relativt sett föreslogs flest nya områden i samernas hembygdsområde, där man vid inventeringen av landskapen för första gången i omfattande grad beaktade den samiska förhistorien, näringslandskapen, kulturarvet och landskapsbegreppet. Enligt förslaget skulle sådana områden vars landskapsmässiga värde ansågs ha lidit av exempelvis nybyggnation eller förändrad näringsstruktur, eller vars främsta landskapsvärden redan ingick i inventeringen av den byggda kulturmiljön strykas från urvalet av nationellt värdefulla landskapsområden. Dessutom ändrades avgränsningen av många landskapsområden.

2.2 Det första samråds- och utlåtandeförfarandet (2016)

Miljöministeriet framlade det av styrgruppen MAPIO sammanställda förslaget till nationellt värdefulla landskapsområden för offentligt samråd 18 januari–19 februari 2016. Miljöministeriet ordnade också ett utlåtandeförfarande för centrala myndighets- och intressentgrupper mellan 15 januari och 15 mars 2016. En del av dem som ombads avge utlåtanden och ställningstaganden begärde tilläggstid som också beviljades. Det sista ställningstagandet inkom den 18 juni 2016.

Samrådsmaterialet innehöll områdesbeskrivningar av och förslag till avgränsningar av landskapsområdena och en promemoria med bakgrund till inventeringen. Som bilaga till bakgrundspromemorian fanns en miljökonsekvensbedömning enligt lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005). Miljöministeriet bad allmänheten att ta ställning till områdesurvalets omfattning och representativitet, avgränsningen och områdesbeskrivningarna av landskapsområdena samt grunderna för värdeklassificeringen av landskapsområdena samt om bedömningen av miljökonsekvenser.

De dokument som samrådet gällde var framlagda vid miljöministeriet och på webbplatsen <[https://www.ym.fi/sv-FI/Aktuellt/Miljoministeriet_inleder_samrad_om_forsl\(37450\)](https://www.ym.fi/sv-FI/Aktuellt/Miljoministeriet_inleder_samrad_om_forsl(37450))>, där de fortfarande finns. Det gavs också möjlighet att bekanta sig med materialet för varje landskap och kommun vid de regionala NTM-centralerna och i de kommuner för vilka det förslogs landskapsområden. Bakgrundspromemorian till inventeringen fanns tillgänglig på finska, svenska och nordsamiska. Områdesbeskrivningarna för de föreslagna landskapsområdena översattes i enlighet med språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1986/2003) till svenska för de tvåspråkiga kommunerna och till nordsamiska för kommunerna Enontekis, Enare, Sodankylä och Utsjoki samt till enaresamiska och skoltsamiska för Enare kommun.

En begäran om utlåtande skickades till 280 aktörer. Av dem var största delen (186) kommuner inom vilka det låg landskapsområden enligt inventeringen eller där det fanns förslag om att avskaffa landskapsområden. En begäran om utlåtande skickades också till Kommunförbundet, landskapsförbunden (18) och till NTM-centralerna (15). Av aktörerna som lyder under statsförvaltningen fick också Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet och tre ämbetsverk (Landsbygdsverket, Trafikverket, Museiverket), ett affärsverk (Forststyrelsen), gränsälvs- och gränsvattendragskommissionerna (3), Skärgårdsdelegationen och Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen en begäran om utlåtande. En begäran om utlåtande skickades även till Sametinget. Av grupperna av aktörer utanför statsförvaltningsområdet skickades en begäran om utlåtande till 23 landskapsmuseer, fyra specialmuseer, 17 centralförbund, intressebevakningsorganisationer samt till förbund och stiftelser inom landskapssektorn samt till två vetenskapliga sällskap och två fackförbund.

Hörandet av markägare och fastighetsinnehavare genomfördes genom offentlig delgivning enligt förvaltningslagen (434/2003). Informationen om det offentliga hörandet delgavs såväl via de i förvaltningslagen fastställda kanalerna som via medier på både riksnivå och landskapsnivå och till exempel via sociala medier.

Det inkom 168 *utlåtanden* om den uppdaterande inventeringen av landskapsområden. Tio NTM-centraler, 18 landskapsförbund och 135 kommuner lämnade utlåtanden. Flera andra ombedda aktörer lämnade också utlåtanden. Antalet *ställningstaganden* som begärdes in genom den offentliga delgivningen uppgick till 256. Av ställningstagandena avgavs största delen av enskilda individer, men också flera intressegrupper och lokala organisationer uttryckte sin åsikt om inventeringen. Många ställningstaganden hade undertecknats av flera personer.

Innehållet i utlåtandena och ställningstagandena samt en lista över dem som avgett utlåtanden och ställningstaganden har samlats i rapporten *Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnista annetut lausunnot ja kannanotot* (Linkola m.fl. 2018).

2.3 Hur inlämnade utlåtanden och ställningstaganden har inverkat på inventeringen

2.3.1 Allmänna observationer

I utlåtandena förhöll man sig allmänt taget mycket positivt till inventeringen, även om det också framfördes kritik. Ställningstagandena fokuserade typiskt nog på enskilda områden, medan inventeringens utgångspunkter och genomförande bedömdes mera omfattande i utlåtandena. Jämfört med utlåtandena innehöll ställningstagandena mer negativ respons.

I många utlåtanden ansågs inventeringen vara motiverad, heltäckande, sakkunnig och aktuell. Nödvändigheten av den uppdaterande inventeringen motiverades främst med att det till stöd för planeringen och det övriga myndighetsarbetet behövs information om de värdefulla landskapen och kulturmiljöerna som grundar sig på en aktuell och enhetlig analys. Inventeringen ansågs också tjäna internationella överenskommelser, särskilt Europeiska landskapskonventionen (2000/2006), och den förtydligar arbetsfördelningen mellan myndighetsinventeringarna av kulturmiljöer.

I några utlåtanden och ställningstaganden framfördes ett tack för att den uppdaterande inventeringen ombesörjer att kulturhistoriska och ekologiska värden beaktas i områdes- och markanvändningen. Resultaten av den uppdaterande inventeringen ansågs också kunna användas för utveckling av näringsverksamheten på både regional och lokal nivå. Flera personer önskade i sina utlåtanden och ställningstaganden att inventeringarna skulle resultera i mer ekonomiskt stöd och incitament till landskapsområdena än för närvarande, och att man inom landskapsvärden på lokal nivå bättre kunde utnyttja mer inkluderande metoder än i nuläget och kunskapsunderlag som byggts upp gemensamt.

Den allmänna kritiken mot inventeringen gällde framför allt genomförandet som leds av sakkunniga samt inventeringens otydliga rättsverkningar. I flera utlåtanden och ställningstaganden betonades rädslan för ökad reglering och för att näringsverksamheten ska försvåras i de nationellt värdefulla landskapsområdena. I vissa utlåtanden ansågs den uppdaterande inventeringen vara alltför landsbygdscentrerad och fokusera på historiska särdrag i landskapet. Flera personer som lämnade utlåtanden påminde också om att inventeringen varken får styra planläggningen och utvecklingen i området i allt för stor utsträckning eller äventyra kommunernas och landskapens roll i planeringen och planläggningen. Informationsgången kritiserades också för att vara otillräcklig.

Till samrådsmaterialet om inventeringen hörde en miljökonsekvensbedömning enligt lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005). I begäran om utlåtanden och i samrådsbegäran önskades respons även om miljökonsekvensbedömningen. Miljökonsekvensbedömningen fick ett tudelat mottagande. I många utlåtanden berömdes miljökonsekvensbedömningen för att vara viktig, informativ, grundlig eller åtminstone tillräckligt heltäckande, och den ansågs granska landskapsområdenas inverkan på miljön och markanvändningen på ett mångsidigt sätt. Miljökonsekvensbedömningen kritiserades emellertid också för att vara för ytlig, okonkret, selektiv och rentav subjektiv. Det konstaterades också att landskapsområdenas rättsverkningar inte är entydiga och att många positiva effekter är svåra att påvisa. I utlåtanden framkom det också oro för att markanvändningslösningarna för landskapsområdena kommer att variera mellan de olika områdena.

Miljöministeriet behandlade alla utlåtanden och ställningstaganden i detalj. Miljöministeriet svarade på önskemålet om att inkludera lokala organisationer i diskussionen som förs om landskapen genom att

finansiera projektet *Arvokkaiden maisema-alueiden arvostuksen nostaminen* åren 2016 och 2017. Inom projektet som genomfördes av Maa- ja kotitalousnaisten keskus ry utvecklades en verksamhetsmodell för kommunikation som grundar sig på landskapsworkshoppar och där man samlar lokala aktörer för att diskutera landskapets värden och möjligheter. För att främja ett högklassigt och jämlikt planeringsarbete och öka den allmänna kännedomen finansierade miljöministeriet guiden *LANDSKAP – guide för planering av markanvändning på värdefulla landskapsområden* (2016) som utarbetades av Maa- ja kotitalousnaisten keskus ry för att förtydliga markanvändningens konsekvenser för landskapsområdena. Guiden hjälper att identifiera och beakta särdragen i landskapsområden där det planeras och inriktas nya åtgärder.

Trots kritiken ingrep miljöministeriet inte i målen för och organiseringen av inventeringen, eftersom genomförandet av den uppdaterande inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden styrdes av den lagstiftning som man också hänvisade till i många utlåtanden. Vid genomförandet av den uppdaterande inventeringen ville man säkerställa att landskapsområdena har bedömts med enhetliga och i landskapet påvisbara kriterier i hela landet. Inventeringen har genomförts i form av en myndighetsinventering i enlighet med de riksomfattande målen för områdesanvändningen med hjälp av omfattande sakkunskap inom olika sektorer. Samtidigt är den uppdaterande inventeringen den första riksomfattande landskapsutredningen i sitt slag där man på ett mångsidigt sätt har hört allmänheten. Inventeringen begränsar inte landskapens eller kommunernas rätt att använda sina planeringsverktyg för markanvändning, utan den snarare stödjer planläggningsprocesserna genom att erbjuda information som grundar sig på aktuell och sektorsöverskridande sakkunskap.

Oron över den uppdaterande inventeringens negativa konsekvenser för landsbygdens näringsverksamhet som uttrycktes i utlåtandena och ställningstagandena togs på allvar vid miljöministeriet. Ministeriet ansåg emellertid att denna oro i sig inte är tillräcklig för att motivera en ändring av värdeklassificeringar eller avgränsningarna för enskilda landskapsområden. Målet med den uppdaterande inventeringen i landskapsområden är inte att stoppa utvecklingen eller begränsa näringsverksamheten i landskapet, utan att inkludera bakgrundsinformationen om landskapets värden i planerings- och planläggningsprocesserna. Utgående från responsen i både utlåtandena och ställningstagandena anser miljöministeriet att landskapsområdena kan främja välbefinnandet och näringsverksamheten för markägarna och invånarna i området.

I fråga om den oro för näringsverksamheten som uttrycktes i många utlåtanden och ställningstaganden konstaterar miljöministeriet att landskapsområdena i sig inte hindrar nybyggnation för jordbruksverksamhet eller skogsbruksverksamhet. Processen för exempelvis beviljande av tillstånd för nybyggnation i landskapsområden följer markanvändnings- och bygglagen och besluten om beviljande av tillstånd fattas av kommunerna i fråga. Det är också möjligt att bedriva skogsbruk på landskapsområden i enlighet med Tapio Oy:s Råd i god skogsvård. Variationerna i fråga om markanvändningslösningarna på regional och kommunal nivå som nämndes i vissa utlåtanden har man försökt förebygga genom att satsa på enhetliga presentationstexter för landskapsområdena, påvisbara värdekriterier och sammanfattningar av landskapens viktigaste värdefaktorer.

Det är möjligt att få ekonomiskt stöd för nationellt värdefulla landskapsområden för att främja lokal och gemenskapsbaserad landskapsvård. Statusen som nationellt landskapsområde är en motivering till att bevilja statsunderstöd för vård av byggnadsarv och miljövård i skärgården och för att inrätta landskapsvårdsområden i enlighet med naturvårdslagen. Landskapsvärden kan också beaktas i samband med jordbrukets miljöstödd eller Leader-verksamheten. Man kan dessutom få projektpengar från till exempel NTM-centralerna för vård och underhåll av landskapsområden.

2.3.2 Respons på förslag som gäller enskilda landskapsområden

Förslagen till landskapsområden i den uppdaterande inventeringen fick främst positiv respons i både utlåtandena och ställningstagandena. I responsen framfördes totalt 774 åsikter om enskilda områden (566 i utlåtandena och 208 i ställningstagandena). I 490 kommentarer understöddes området som sådant (i 393 utlåtanden, 87 ställningstaganden), i 176 kommentarer förhöll man sig neutralt till området (i 140 utlåtanden och 36 ställningstaganden) och i 94 kommentarer önskade man en ändring av områdesavgränsningen eller att området skulle avskaffas (i 20 utlåtanden och 74 ställningstaganden). I utlåtandena och ställningstagandena framfördes också önskemål om att återinföra en del av områdena på listan som enligt förslaget skulle strykas (i 8 utlåtanden och 3 ställningstaganden) samt gavs förslag till vissa helt nya landskapsområden (i 16 utlåtanden och 25 ställningstaganden). Förslagen om att avskaffa områden understöddes i sju utlåtanden, och i ett utlåtande understöddes styrgruppen MAPIO:s förslag att stryka ett område som bedömts som nationellt värdefullt område i den regionala inventeringen från förteckningen över landskap.

Varje ändringsförslag behandlades i form av tjänstemannaberedning vid miljöministeriet. I många fall visade sig ändringsönskemålen vara nyttiga åsikter om enskilda landskapsområden. Utgående från dessa var det ändå inte motiverat att ändra de områdesavgränsningar som sakkunniga gjort utgående från identifierade värdet faktorer och utifrån nationellt fastställda kriterier. Oron som uttrycktes över besvärligare näringsverksamhet var heller ingen motivering för att ändra avgränsningen för eller avskaffa enskilda områden, eftersom landskapsområdena i princip varken är något hinder för att bedriva skogsbruk eller försvårar idkandet av jordbruk, boskapsskötsel eller andra traditionella landsbygdsnäringar. Det ansågs också sällan nödvändigt att på grund av markanvändningsreserveringar ändra avgränsningsförslagen, eftersom avgränsningarna som föreslagits i den uppdaterande inventeringen grundar sig på den påvisbara situationen vid inventeringstidpunkten. Styrgruppen MAPIO har i sitt slutliga förslag försäkrat sig om att avgränsningarnas noggrannhetsnivå är enhetlig i hela landet och motiverad i varje landskapsområde.

Utgående från responsen genomförde miljöministeriet dock kompletterande inventeringar i 33 områden. Utöver de nya områdesförslagen utreddes i kompletteringsinventeringarna behovet av vissa ändringar i avgränsningarna som togs upp i ställningstagandena och utlåtandena. På så sätt var det möjligt att få information om de senaste ändringarna i landskapsområdena. Kompletteringsinventeringarna finansierades av miljöministeriet och de genomfördes av Maa- ja kotitalousnaisten keskus ry i enlighet med miljöministeriets objektförteckning. Resultaten av inventeringarna behandlades vid miljöministeriet. Också kompletteringsinventeringarna grundade sig på anvisningarna för inventering som godkänts av arbetsgruppen MAPIO. Vid granskningen av objekt var miljöministeriet i kontakt med NTM-centralerna och från fall till fall med regionala kulturmiljöarbetsgrupper, kommuner, landskapsförbund, landskapsmuseer och de aktörer som hade avgett ställningstaganden, såsom föreningar och markägare.

Utgående från kompletteringsinventeringarna och den behandlade responsen föreslog miljöministeriet att avgränsningen ändras för 27 områden och att ett område avskaffas helt. Enligt förslaget läggs sex nya områden till förteckningen över nationellt värdefulla landskapsområden. Ändringarna av landskapsområdena gick ut på att dels utvidga områdena, dels förminska dem. Utvidgningarna hör oftast ihop med att beakta något nationellt värdefullt kulturhistoriskt objekt eller funktionellt samband. För vissa objekt finns det också andra landskapsmässiga dimensioner som talar för en utvidgning. Förminskningar föreslås i första hand för områden där det har genomförts eller för vilka det har planlagts betydande nybyggnation eller annan markanvändning som försämrar landskapsområdets värden. De viktigaste landskapsvärdena i det område som enligt förslaget skulle avskaffas ingick redan i områdesavgränsningen för en gällande inventering av byggda kulturmiljöer av riksintresse (Byggda kulturmiljöer... 2010).

3. Landskapsområden som en del av områdes- och markanvändningen

3.1 De riksomfattande målen för områdesanvändningen och nationella inventeringar

Inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden är en sådan nationell inventering av kulturmiljön som avses i de riksomfattande målen för områdesanvändningen.

De riksomfattande målen för områdesanvändningen är en del av systemet för planering av områdesanvändningen som avses i markanvändnings- och bygglagen (MBL 132/1999). Enligt 22 § i MBL fattar statsrådet beslut om målen och de kan gälla ärenden som har en betydande inverkan på det nationella kultur- eller naturarvet. Avsikten med målen är att i första hand säkerställa att nationellt betydelsefulla ärenden beaktas vid landskapens och kommunernas planläggning samt i de statliga myndigheternas verksamhet. Genom de riksomfattande målen för områdesanvändningen främjas också verkställandet av internationella avtal och överenskommelser i Finland.

Statsrådet fattade det senaste beslutet om de riksomfattande målen för områdesanvändningen den 14 december 2017. Detta beslut ersatte beslutet som statsrådet fattade den 30 november 2000 och justerade den 13 november 2008.

I punkt 3.4 "En livskraftig natur- och kulturmiljö samt naturtillgångar" i statsrådets beslut om de riksomfattande målen för områdesanvändningen anges följande mål för nationellt värdefulla landskapsområden: "Det sörs för att den nationellt värdefulla kulturmiljön och naturarvets värden tryggas."

I bakgrundsbeskrivningen för målen för områdesanvändningen nämns myndighetsinventeringarna av nationellt värdefulla landskapsområden, byggda kulturmiljöer av riksintresse och nationellt betydande arkeologiska objekt. Dessa inventeringar skapar ett kunskapsunderlag för att förstå den finländska kulturmiljön som helhet. Inom områdesanvändningen är det nödvändigt att identifiera dessa områden och beakta dem så att deras värden tryggas. Statsrådet beslutar om att ersätta inventeringar som är förenliga med de riksomfattande målen för områdesanvändningen med nya inventeringar.

I statsrådets beslut konstateras även följande: "Det är viktigt med tanke på näringarna, befolkningens välbefinnande och områdenas identitet att man söker för natur- och kulturmiljön på ett hållbart sätt. Områdesanvändningen är av avgörande betydelse för att natur- och kulturmiljöerna samt de arkeologiska värdena ska kunna bevaras samt för att internationella avtal som gäller dem ska kunna verkställas. Med områdesanvändningen påverkas också ett hållbart utnyttjande av naturtillgångarna. En hållbar användning av natur- och kulturmiljöerna blir verklighet när deras regionala mångfald och tidsskikt tryggas."

För närvarande omfattar de myndighetsinventeringar som gäller den finländska kulturmiljön som helhet och som avses i de riksomfattande målen för områdesanvändningen den framställning om nationellt värdefulla landskapsområden och utveckling av landskapsvärden som arbetsgruppen för landskapsområden har utarbetat (*Värdefulla landskapsområden...* 1992) och inventeringen av byggda kulturmiljöer av riksintresse (RKY, *Byggda kulturmiljöer...* 2010).

Statsrådet fattar beslut om att ersätta de inventeringar som avses i de riksomfattande målen för områdesanvändningen med nya inventeringar. Inventeringen av byggda kulturmiljöer av riksintresse uppdaterades 2009 (Statsrådets beslut av den 22 december 2009), varvid den nya inventeringen ersatte myndighetsinventeringen från 1993 som nämndes i samband med de första riksomfattande målen för områdesanvändningen (2000). Museiverket har 2019 inlett en aktuell inventering av arkeologiska kulturarvsobjekt av riksintresse.

Avsikten med den uppdaterande inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden som nu är föremål för samråd är att uppdatera det nationella kunskapsunderlaget om landskapsområden och deras värdeklassificeringar genom att ersätta inventeringen som blev klar 1992 och som fastställdes i sin slutliga form genom statsrådets principbeslut av den 5 januari 1995.

3.2 De nationellt värdefulla landskapsområdenas rättsverkningar och hur dessa beaktas

Den betydelse som nationellt värdefulla landskapsområden har vid *planläggning och förfarande vid bygglov* grundar sig på markanvändnings- och bygglagen (MBL), enligt vilken landskapets värden ska beaktas vid sidan av de andra faktorerna vid både planeringen av områdesanvändningen och vid byggandet. Enligt 24 § i MBL ska de statliga myndigheterna i sin verksamhet beakta de riksomfattande målen för områdesanvändningen, främja möjligheterna att uppnå dem och bedöma vilka konsekvenser myndigheternas åtgärder har för regionstrukturen och områdesanvändningen. Inventeringarna som avses i de riksomfattande målen för områdesanvändningen ska beaktas vid planläggningen utgående från kraven på innehållet i planerna som regleras i MBL. Inventeringarna utgör bakgrundsmaterialet för utarbetandet av planerna.

Beaktandet av landskapsvärdena har reglerats i kraven på innehåll på olika plannivåer. När en *landskapsplan* utarbetas ska det beaktas att bland annat "landskapet, naturvärdena och kulturarvet värnas" (28 §) och när en *generalplan* utarbetas att "den byggda miljön, landskapet och naturvärdena värnas (39 §). Avsikten med *detaljplanen* är bland annat att "styra byggandet och annan markanvändning på det sätt som krävs med tanke på de lokala förhållandena, stads- och landskapsbilden, god byggnadsred, främjandet av användningen av det befintliga byggnadsbeståndet och andra styrmål för planen" (50 §). Vid planläggning ska man sträva efter att placera markanvändning som inverkar skadligt på nationellt värdefulla landskap utanför landskapsområdet och på ett sådant avstånd att landskapsvärdena kan tryggas.

I bestämmelserna om byggande och tillstånd för åtgärder påpekas också att landskapet ska beaktas. När byggnadstillsynsmyndigheten beviljar *bygglov* ska också bestämmelserna i MBL beaktas. Enligt bestämmelserna ska byggnaden passa in i den byggda miljön och landskapet samt uppfylla kraven på skönhet och harmoni. Landskapsförbunden ansvarar för att utarbeta och godkänna landskapsplanerna, medan kommunerna ansvarar för att utarbeta general- och detaljplaner samt för bygglov.

I generalplaner kan införas åtgärdsbegränsningar, det vill säga en *skyldighet att ansöka om tillstånd för miljöåtgärder* bland annat för att fälla träd eller skogsavverkning i ett nationellt värdefullt landskapsområde. Planläggaren, det vill säga kommunen, beslutar om huruvida en åtgärdsbegränsning ska införas i generalplanen. Om en sådan åtgärdsbegränsning ska införas i generalplanen, innebär detta en skyldighet att ansöka om tillstånd för miljöåtgärder. Om förutsättningarna för tillstånd för miljöåtgärder föreskrivs i 140 § i MBL, enligt vilken tillstånd ska beviljas, om inte åtgärden förstör stads- eller landskapsbilden. Tillståndet för miljöåtgärder ges av kommunens byggnadstillsynsmyndighet.

Nationellt värdefulla landskapsområden begränsar *strandbyggande* särskilt i sådana fall där strandgeneralplanen eller stranddetaljplanen utarbetas främst för att ordna fritidsbebyggelse på strandområdet. I sådana fall ska det utöver vad som i övrigt bestäms om general- eller detaljplaner i MBL ses till att det planerade byggandet och annan markanvändning lämpar sig för strandlandskapet och omgivningen i övrigt och att landskapsvärdena beaktas även i övrigt. Därför ska i generalplanen och stranddetaljplanen beaktas såväl landskapsvärdena som vattens, terrängens och naturens särdrag. Strandgeneralplanen och stranddetaljplanen utarbetas och godkänns av kommunen, som förhandlar om ärendet med NTM-centralen i enlighet med MBL.

Enligt MBL krävs det *rivningslov för byggnader* på detaljplaneområden och på ett område på vilket ett byggförbud för utarbetande av en detaljplan gäller. Tillstånd behövs också för att riva vissa byggnader om så bestäms i generalplanen. Rivningslovet ges av kommunens byggnadstillsynsmyndighet. På övriga områden ska kommunens byggnadstillsynsmyndighet underrättas om rivningen.

Byggnadstillsynsmyndigheten kan av en grundad anledning kräva att tillstånd om rivning ska sökas. Enligt MBL förutsätts för att rivningslov ska beviljas att rivningen inte innebär att traditions- eller skönhetsvärden eller andra värden som ingår i den byggda miljön förstörs.

Genom planerna får inte heller markägaren eller någon annan rättsinnehavare åläggas oskäligen begränsningar eller olägenheter. De som äger byggnaderna och fastigheterna samt övriga sakägare har möjlighet att i samband med planläggnings- och tillståndsprocesserna uttala sin åsikt om planerna som inverkar på landskapet och värdefaktorerna för landskapet i enlighet med lagarnas bestämmelser om växelverkan. För att säkerställa att innehållet i placeringsprocesserna och tillståndsbesluten håller hög klass och för att på bästa sätt tillgodose markägarnas rättigheter behöver myndigheterna som ansvarar för planeringen och besluten få tillgång till så mycket aktuell och övergripande sakkunskapsbaserad information som möjligt. Inventeringarna som kartlägger värdefulla objekt inom kulturmiljön utgör sådant material som beskriver kulturmiljöns nuläge och nuvarande värdefaktorer.

Enligt marktäktslagen (155/1981) ska tillstånd till *täktverksamhet* beviljas om en sakenlig täktplan har framlagts och täktverksamheten eller regleringen av den inte står i strid med de angivna begränsningarna. Enligt dessa begränsningar får man inte ta substanser så att en vacker landskapsbild därigenom fördärvas. Vid tillståndsprövning används inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden som utredning av områdets landskapsvärden. Vid en tillståndsprövning enligt marktäktslagen kan landskapsvärdena utgöra ett hinder för att bevilja tillstånd eller en motivering för att införa tillståndsbestämmelser. Genom tillståndsbestämmelser kan man vid behov begränsa de olägenheter som marktäktprojektet medför för landskapet. Med hjälp av tillståndsbestämmelser kan projektet ändras så att det kan beviljas tillstånd. Tillståndsärenden som gäller täktverksamhet ska avgöras av den kommunala miljöförvaltningsmyndighet som avses i lagen om kommunernas miljöförvaltning (64/1986). Enligt 7 § i lagen ska tillståndsmyndigheten begära utlåtande av NTM-centralen när området är av riksomfattande eller annars av väsentlig betydelse med hänsyn till naturskyddet eller vattenvården, eller när täktverksamheten omedelbart påverkar ett område inom en annan kommun. Nationellt värdefulla landskapsområden omfattas inte av denna paragraf.

Anläggande av allmänna vägar grundar sig på lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005), enligt vilken vägplaneringen ska grunda sig på en plan i vilken vägens sträckning och förhållande till den övriga områdesanvändningen har klarlagts. Detta gäller också nationellt värdefulla landskapsområden som vid vägplaneringen beaktas genom planläggningen. Om *anläggande av enskilda vägar* föreskrivs i lagen om enskilda vägar (560/2018) enligt vilken man inte får anlägga en väg om detta kan medföra betydande förstörelse i naturen eller beskära kulturvärden i miljön eller på något annat liknande sätt kränka ett allmänt intresse. Vid anläggande av enskilda vägar beaktas nationellt värdefulla landskapsområden med stöd av denna bestämmelse.

Ett landskapsområde utgör inget hinder för *förnyelseavverkning*. På skogsbruksområden som ligger inom landskapsområden iakttas skogslagen (1093/1996). Enligt skogslagen är förnyelseavverkning drivning där behandlingsområdet avverkas till ett kalhygge. Kommunen kan i generalplanen införa en skyldighet att ansöka om tillstånd för miljöätgärder i fråga om skogsavverkning i ett nationellt värdefullt landskapsområde.

I MBL finns särskilda bestämmelser för utbyggnad av vindkraft där också landskapsvärden nämns. När en i 77 a § avsedd generalplan styr *utbyggnad av vindkraft* utarbetas ska det, utöver vad som annars föreskrivs om generalplaner, ses till att den planerade utbyggnaden av vindkraft och annan planerad

markanvändning lämpar sig för landskapet och omgivningen. Miljöministeriet har utarbetat anvisningar för vindkraftsutbyggnad (Maisemavaikutusten arviointi... 2016), i vilka det konstateras att det i den detaljerade planeringen ska säkerställas att värdena tryggas för nationellt värdefulla landskapsområden och kulturmiljöer. I regel anses nationellt och landskapsmässigt värdefulla landskap vara olämpliga för utbyggnad av vindkraft och närheten till dessa kan påverka genomförandet av byggnadsprojekt (Planering av vindkraftsutbyggnad... 2016). Kommunen eller landskapsförbundet bedömer om projektet är genomförbart i samband med planläggningen.

De nationellt värdefulla landskapsområdenas rättsverkningar har behandlats mera noggrant i miljökonsekvensbedömningen som utarbetades i samband med inventeringen.

Miljökonsekvensbedömningen var föremål för samråd och begäran om utlåtande under inventeringens första samråds- och utlåtandeförfarande 2016.

4. Källor

- Anvisningar för inventering* (2010). Uppdaterande inventering av nationellt värdefulla landskapsområden. Landsbygdens kulturlandskap och landskapssevärdheter. Miljöministeriet, arbetsgruppen MAPIO, 10/2010.
http://www.landsbygdslandskap.fi/wp-content/uploads/2011/09/inventointiohje_sve_300910.pdf
- Arvokkaat maisema-alueet: maisema-aluetyöryhmän mietintö II (1992). Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto, *Työryhmän mietintö* 66/1992. (Värdefulla landskapsområden: Betänkande II av arbetsgruppen för landskapsområden (1992). Miljöministeriet, avdelningen för miljövård. *Arbetsgruppens betänkande* 66/1992). <http://hdl.handle.net/10138/29087>
- Byggda kulturmiljöer av riksintresse RKY (2010). http://www.kulturmiljo.fi/read/asp/rsv_default.aspx
- Europeiska landskapskonventionen* (2000/2006). Fördrag 14/2006.
<https://www.finlex.fi/sv/sopimukset/sopimussarja/2006/20060014.pdf>
- Kulturmiljön en gemensam resurs. Genomförandeplan av kulturmiljöstrategin 2014–2020* (2015). Undervisnings- och kulturministeriet & miljöministeriet.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/155050/Kulturmiljon%20en%20gemensam%20resurs.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kulturmiljöstrategi 2014–2020* (2014). Undervisnings- och kulturministeriet & miljöministeriet.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10138/43211>
- Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina 2018–2021 (Vyn till byn) (2018).
<https://www.maajakotitalousnaiset.fi/hankkeet/kylaan-maisemaan-maisema-kylien-identiteetin-ja-matkailun-veturina-2018-2021-10347>
- LANDSKAP – guide för planering av markanvändning på värdefulla landskapsområden* (2016). ProAgraria Södra Finland rf/ Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset.
https://www.maajakotitalousnaiset.fi/sites/default/files/attachment/maisemaopas_landskap_2018_pieni.pdf
- Linkola, H., L. Eloranta, S. Forss, T. Heikkilä & J. Heliölä (2018). Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnista annetut lausunnot ja kannanotot. *Ympäristöministeriön raportteja* 14/2018 (Miljöministeriets rapporter 14/2018). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4793-7>
- Maisemanhoito: maisema-aluetyöryhmän mietintö I (1992). Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto, *Työryhmän mietintö* 66/1992. (Landskapsvård: Betänkande I av arbetsgruppen för landskapsområden (1992). Miljöministeriet, avdelningen för miljövård. *Arbetsgruppens betänkande* 66/1992).
<http://hdl.handle.net/10138/29082>
- Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa (2016). Suomen ympäristö 1/2016 (Miljön i Finland 1/2016).
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/160313/SY_1_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Planering av vindkraftsutbyggnad. Uppdatering 2016 (2016). *Miljöförvaltningens anvisningar* 5/2016.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79104/MA_5sv_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Rakennettu kulttuuriympäristö (Den byggda kulturmiljön) (1993). <http://www.nba.fi/rky1993/>
- Statsrådets beslut om de riksomfattande målen för områdesanvändningen* (2017). Statsrådets beslut YM/2017/81. <https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B4D0C6E53-FCEC-4C2B-8813-4ACA7E87DAC3%7D/133324>
- Vainio, M., H. Kekäläinen, A. Alanen & J. Pykälä (2001). Suomen perinnebiotoopit. Perinnemaisemaprojektin valtakunnallinen loppuraportti. *Suomen ympäristö* 527 (Miljön i Finland 527). https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40675/SY_527.pdf?sequence=1
- Valtioneuvoston periaatepäätös maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä* (Statsrådets principbeslut om landskapsområden och utvecklingen av landskapsvården) (1995). Dnr 1/500/1995.

<https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B2ACD666F-7940-498A-8CF5-2539B4B35C46%7D/57773>

Bilaga 1. Förslag på ändringar, avskaffningar och kompletteringar i den uppdaterande inventeringen av nationellt värdefulla landskapsområden

Områden som enligt förslaget ska utvidgas

5. Svartådalens odlingslandskap. *Enligt förslaget utvidgas området med den småskaliga bybebyggelsen inklusive vägar nordost om Mjölbolsta.*
12. Pernåvikens och Forsby ås kulturlandskap. *Enligt förslaget utvidgas området med området mellan åker- och ängsarealen i Labby och på ön Sandholmen.*
15. Erstans havslandskap. *Enligt förslaget utvidgas området med strandåkrarna på Särkilax och Myllyrauma samt i Maanpää-området.*
35. Lammin lounaiset viljelymaisemat. *Enligt förslaget utvidgas området med södra delen av Hervonjärvi, byn Kataloinen och sjön Kataloistenjärvi med omnejd.*
81. Maaninkajärven ja Onkiveden kulttuurimaisemat. *Enligt förslaget utvidgas området med de södra delarna av byn Martikkala, Niemenmäki, Sikomäki samt sjölandskapet som bildas av Ulmansaari, Liponsaari och Akkalansaari.*
110. Lapuan Alajoen peltolakeus. *Enligt förslaget utvidgas området i Viemerös omgivning till att täcka hela slättområdet.*
133. Oulujokilaakson kulttuurimaisemat. *Enligt förslaget utvidgas området i nordost fram till Turkansaari i enlighet med den nuvarande landskapsområdesavgränsningen.*
144. Melalahden ja Vaarankylän kulttuurimaisemat. *Enligt förslaget förlängs området till Vaarankylä och Kiehimänvaara i enlighet med den nuvarande landskapsområdesavgränsningen.*

Områden som enligt förslaget ska förminskas

10. Vanda ådals odlingslandskap. *Enligt förslaget förminskas området i Kivistö, där åkerarealen som ursprungligen var ämnad för landskapsområdet är reserverad för servicebyggnader i Vandas generalplan.*
18. Auraådalens odlingslandskap. *Enligt förslaget utesluts området mellan järnvägen och Tavastländska Oxvägen söder om stationsområdet i Lundo.*
22. Uskelanjokilaakson viljelymaisema. *Enligt förslaget utesluts åkerarealerna som öppnar sig kring Hossilankoti och Luipoja norr om Keltanummi.*
27. Ahlaisten kulttuurimaisema. *Enligt förslaget utesluts havsområdet som ligger i Sastmola kommun öster om ön Iso-Plöki.*
31. Hämeen Härkätien maisemat. *Enligt förslaget utesluts området som planlagts för service och förvaltning och områdena som planlagts som bostadsområde dominerat av småhus söder om Rääpiälä i Tavastehus.*
33. Vanajaveden laakso ja Aulanko. *Enligt förslaget utesluts en liten areal från Ojoinen i Tavastehus och de delgeneralplanerade områdena för bebyggelse i Parola i Hattula.*
39. Tiirismaan ja Salpausselän maisemat. *Enligt förslaget utesluts områdena Salpausselkä idrottscentrum och Radiomäki.*

42. Artjärven viljelymaisema. *Enligt förslaget utesluts en liten del av området öster om vägen till Porlampi.*
47. Sääksmäen ja Tarttilan kulttuurimaisemat. *Enligt förslaget förminskas området i utkanten av tätorten i Iittala.*
48. Pirkanmaan harjumaisemat. *Enligt förslaget förminskas området på åsen Vehoniemenharju och Isokangas-området så att de vidsträckta marktäktomsrådena lämnas utanför landskapssevärdheten.*
79. Paukarlahden viljelymaisema. *Enligt förslaget utesluts området med ekonomiskog som omger landskapsområdets nuvarande avgränsning samt ön Kuivastensaaris norra strand och vattenområdena som öppnar sig öster om den.*
116. Kvarkens skärgårdslandskap. *Enligt förslaget förminskas området i vattenområdena Gloppet och Östra gloppet.*
117. Björköby skärgårds kulturlandskap. *Enligt förslaget förminskas området i de västra och norra delarna av landskapsområdets vattenområden.*
119. Laihela ås kulturlandskap. *Enligt förslaget utesluts området i Maunula och Potila som i delgeneralplanen betecknats som TY-områdesreserveringar.*
129. Rahjan saaristomaisemat. *Enligt förslaget utesluts Kalajokis sanddyner, öarna Kallankarit och vattenområdet mellan dem.*
145. Vuokatin vaarajono ja rantakylät. *Enligt förslaget utesluts idrottsakademin samt fritids- och slalomcentret i Vuokatti.*

Områden som enligt förslaget ska utvidgas och förminskas

7. Sjundeå och Degerby odlingslandskap. *Enligt förslaget utvidgas området med åkerarealen norr om Svidja gård. Åkerarealen sträcker sig till Tupala som tidigare hörde till gårdens utägor. Det föreslås att området kring Sjundeå station förminskas.*
53. Kymijokilaakson kulttuurimaisema. *Enligt förslaget utvidgas området med den historiska bytomten i Pilkanmaa samt med åkerarealen i Vierinen mellan Myllykoski och Ingerois. Enligt förslaget utesluts den södra delen av järnvägen på södra stranden av sjön Kuusaanlampi.*
80. Puijon maisemat. *Enligt förslaget förminskas området i vattenområdena, i Pihlajalaakso, Länsi-Puijo, Savisaari och Neulanniemi. Enligt förslaget utökas området med delar av miljön kring sjön Kattilalammit på ön Laivonsaari.*

Område som enligt förslaget ska uteslutas från den uppdaterande inventeringen

115. Kulturlandskapet vid Harrström ådal

Områden som enligt förslaget ska läggas till den uppdaterande inventeringen

NYTT (A) Verlan ja Suur-Selänpään kulttuurimaisema

NYTT (B) Orisbergin kulttuurimaisema

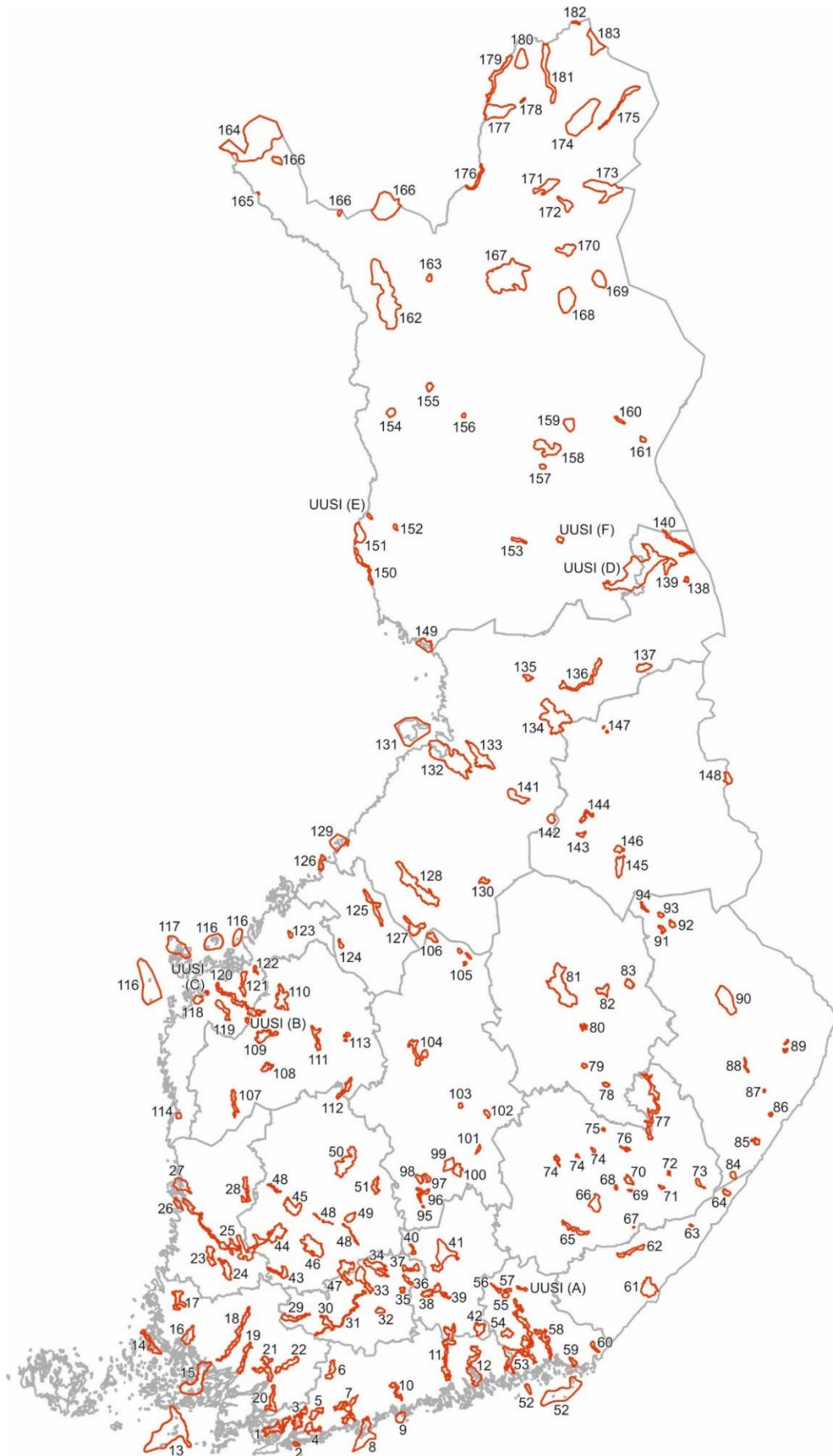
NYTT (C) Vanhan Vaasan kulttuurimaisema; Gamla Vasa kulturlandskap

NYTT (D) Kitkajärvien ja Riisitunturin maisema

NYTT (E) Ratasjärven kulttuurimaisema

NYTT (F) Juujärven jokivarsikylän kulttuurimaisema

Bilaga 2. Karta över de nationellt värdefulla landskapsområden som föreslås i den uppdaterande inventeringen

Bilaga 3. Förslag till nationellt värdefulla landskapsområdena per landskap och kommun

* = förslag till nytt område eller förslag till ändring av områdesavgränsningen

1. Bromarvin ja Tenholan harjuviljelymaisemat / Bromarvs och Tenala åsodlingslandskap; Nyland; Raseborg
2. Skärlandet in saaristokulttuurimaisema / Skärlandets skärgårdskulturlandskap; Nyland; Raseborg
3. Fiskarsin ja Pohjanpitäjänlahden kulttuurimaisemat / Fiskars och Pojovikens kulturlandskap; Nyland; Raseborg
4. Fagervikin ja Snappertunan kulttuurimaisemat / Fagerviks och Snappertuna kulturlandskap; Nyland; Ingå, Raseborg
5. Mustionjokilaakson viljelymaisema / Svartådalens odlingslandskap; Nyland; Raseborg*
6. Nummenjoen ja Pusulanjoen viljelylaakso / Nummenjoki och Pusulanjoki odlingsdal; Nyland; Lojo
7. Siuntion ja Degerbyn viljelymaisemat / Sjundeå och Degerby odlingslandskap; Nyland; Ingå; Lojo, Sjundeå, Vichtis*
8. Porkkalan saaristo- ja viljelymaisema / Porkkala skärgårds- och odlingslandskap; Nyland; Kyrkslätt
9. Helsingin edustan merimaisema / Helsingfors havslandskap; Nyland; Helsingfors
10. Vantaanjokilaakson viljelymaisema / Vanda ådals odlingslandskap; Nyland; Helsingfors, Vanda*
11. Porvoonjokilaakson viljelymaisema / Borgå ådals odlingslandskap; Nyland, Päijänne-Tavastland; Askola, Orimattila, Borgå, Pukkila
12. Pernajanlahden ja Koskenkylänjoen kulttuurimaisemat / Pernåvikens och Forsby ås kulturlandskap; Nyland; Lappträsk, Lovisa, Mörskom
13. Saaristomeren merimaisemat / Skärgårdshavets havslandskap; Egentliga Finland; Pargas
14. Ströömin meriväylä; Egentliga Finland; Gustavs
15. Airiston merimaisema / Erstans havslandskap; Egentliga Finland; Pargas, Nådendal, Åbo*
16. Mynälähden kulttuurimaisema; Egentliga Finland; Masku, Virmo, Vemo
17. Laitilan lakeus; Egentliga Finland; Letala, Nystad
18. Aurajokilaakson viljelymaisema / Auraådalens odlingslandskap; Egentliga Finland; Aura, S:t Karins, Lundo, Oripää, Pöytyä, Åbo*
19. Paimionjokilaakson viljelymaisema; Egentliga Finland; S:t Karins, Lundo, Pemar
20. Perniön viljelymaisemat; Egentliga Finland; Salo
21. Halikonjokilaakson viljelymaisema; Egentliga Finland; Pemar, Salo
22. Uskelanjokilaakson viljelymaisema; Egentliga Finland; Salo*
23. Euran ja Kiukaisten kulttuurimaisemat; Satakunta; Eura
24. Köyliönjärven kulttuurimaisema; Satakunta, Säkyä
25. Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisemat; Birkaland, Satakunta; Harjavalta, Vittis, Kumo, Nakkila, Björneborg, Sastamala, Ulvsby.

26. Yyterin rantamaisemat; Satakunta, Björneborg
27. Ahlaisten kulttuurimaisema; Satakunta; Sastmola, Björneborg*
28. Vihteljärven reitin ja Riihonlahden kulttuurimaisemat; Satakunta; Kankaanpää, Björneborg
29. Loimijokilaakson viljelymaisemat; Egentliga Tavastland; Forssa, Jockis, Ypäjä
30. Tammelan kulttuurimaisemat; Egentliga Tavastland; Tammela
31. Hämeen Härkätien maisemat; Egentliga Tavastland; Hattula, Tavastehus, Loppi, Tammela*
32. Hakoisten linnavuoren kulttuurimaisema; Egentliga Tavastland; Janakkala
33. Vanajaveden laakso ja Aulanko; Egentliga Tavastland; Hattula, Tavastehus*
34. Hauhon reitin kulttuurimaisemat; Egentliga Tavastland; Tavastehus
35. Lammin lounaiset viljelymaisemat; Egentliga Tavastland; Tavastehus
36. Lammin kulttuurimaisemat; Egentliga Tavastland; Tavastehus
37. Evon metsäkulttuuri- ja jokimaisemat; Egentliga Tavastland; Tavastehus
38. Hollolan kulttuurimaisemat; Päijänne-Tavastland, Hollola
39. Tiirismaan maisemat; Päijänne-Tavastland; Hollola, Lahtis*
40. Auttoisten ja Vesijaon kulttuurimaisemat; Päijänne-Tavastland; Padasjoki
41. Etelä-Päijänteiden kulttuuri- ja harjusaarimaisemat; Päijänne-Tavastland; Asikkala, Padasjoki, Sysmä
42. Artjärven viljelymaisema; Päijänne-Tavastland; Orimattila*
43. Punkalaitumenjoen viljelymaisemat; Birkaland; Punkalaidun
44. Rautaveden kulttuurimaisema; Birkaland; Sastamala
45. Hämeenkyrön kulttuurimaisema; Birkaland; Tavastkyro
46. Vesilahden kulttuurimaisema; Birkaland; Ackas, Lempäälä, Nokia, Birkala, Vesilahti
47. Sääksmäen ja Tarttilan kulttuurimaisemat; Egentliga Tavastland, Birkaland, Tavastehus, Valkeakoski*
48. Pirkanmaan harjumaisemat; Birkaland; Tavastkyro, Ikalis, Kangasala, Pälkäne, Tammerfors, Ylöjärvi*
49. Haralanharjun maisemat; Birkaland; Kangasala
50. Ruoveden reitin maisemat; Birkaland; Ruovesi
51. Juupajoen kulttuurimaisema; Birkaland; Juupajoki, Orivesi
52. Itäisen Suomenlahden saaristomaisemat / Östra Finska vikens skärgårdslandskap; Kymmenedalen; Fredrikshamn, Kotka, Pyttis
53. Kymijokilaakson kulttuurimaisema / Kymmene älvdals kulturlandskap; Kymmenedalen, Nyland; Kotka, Kouvola, Lovisa, Pyttis*
54. Elimäen viljelymaisema; Kymmenedalen; Kouvola
55. Hiidenvuoren maisemat; Kymmenedalen; Itis, Kouvola

56. Kimolan kulttuurimaisema; Kymmenedalen; Itis, Kouvola
57. Jaalan kirkonseudun kulttuurimaisema; Kymmenedalen; Kouvola
58. Sippolan- ja Summanjokilaaksojen kulttuurimaisema; Kymmenedalen; Fredrikshamn, Kouvola
59. Klamilan kulttuurimaisema; Kymmenedalen; Vederlax
60. Vaalimaan jokilaakson kulttuurimaisema; Kymmenedalen; Miehikkälä, Vederlax
61. Joutsenon viljelymaisema; Södra Karelen; Villmanstrand
62. Kyläniemen viljely- ja järvimaisemat; Södra Karelen; Ruokolax, Taipalsaari
63. Haukkavuoren maisemat; Södra Karelen; Rautjärvi, Ruokolax
64. Tarnalan viljely- ja järvimaisemat; Södra Karelen; Parikkala
65. Ristiinan veskansan kulttuurimaisema; Södra Savolax; S:t Michel
66. Neitvuoren maisemat; Södra Savolax; Juva, S:t Michel
67. Muuramäen maisema; Södra Savolax; Puumala
68. Kaskiin viljelymaisema; Södra Savolax; Juva
69. Sulkavan linnavuoren maisema; Södra Savolax; Sulkava
70. Kuhajärven viljelymaisema; Södra Savolax; Sulkava
71. Kokonsaaren kulttuurimaisemat; Södra Savolax; Nyslott
72. Kyrönsalmen kulttuurimaisema; Södra Savolax; Nyslott
73. Punkaharjun maisemat; Södra Savolax; Nyslott
74. Savonselän mäkiasutusmaisemat; Södra Savolax; Jorois, Juva, S:t Michel
75. Kotkatlahden kulttuurimaisema; Södra Savolax; Jorois
76. Osikonmäen viljelymaisema; Södra Savolax; Rantasalmi
77. Heinäveden reitin vesistömaisema; Södra Savolax, Norra Savolax; Heinävesi, Leppävirta, Nyslott, Varkaus
78. Mustinmäen kulttuurimaisemat; Norra Savolax; Leppävirta
79. Paukarlahden viljelymaisema; Norra Savolax; Leppävirta*
80. Puijon maisemat; Norra Savolax; Kuopio*
81. Maaninkajärven ja Onkiveden kulttuurimaisemat; Norra Savolax; Idensalmi, Kuopio, Lapinlahti, Pielavesi, Siilinjärvi*
82. Nilsiään mäkikylät; Norra Savolax; Kuopio
83. Pisan maisemat; Norra Savolax; Kuopio
84. Totkunniemen kylämaisemat; Norra Karelen; Kides
85. Kiteenlahden kylämaisemat; Norra Karelen; Kides

86. Saarion kylämaisema; Norra Karelen; Tohmajärvi
87. Huhtilammen kylämaisema; Norra Karelen; Joensuu
88. Heinävaaran ja Selkien kylien vaaramaisemat; Norra Karelen; Joensuu, Kontiolax
89. Ilomantsin vaarakylämaisemat; Norra Karelen; Ilomants
90. Kolin maisemat; Norra Karelen; Joensuu, Kontiolax, Lieksa
91. Karhunpään rantakylä; Norra Karelen; Nurmes
92. Ylikylän viljelymaisemat; Norra Karelen; Nurmes
93. Ylä-Valtimon viljelymaisemat; Norra Karelen; Nurmes
94. Rasimäen jokilaaksokylä; Norra Karelen; Nurmes
95. Päijälän linnavuoren muinaismaisema; Mellersta Finland; Kuhmois
96. Arvajanreitin kulttuurimaisemat; Mellersta Finland; Jämsä, Kuhmois
97. Alhojärven viljelymaisema; Mellersta Finland; Jämsä
98. Jämsänjokilaakso; Mellersta Finland; Jämsä
99. Oravivuoren maisemat; Mellersta Finland; Jyväskylä, Jämsä
100. Putkilahden kulttuurimaisemat; Mellersta Finland; Jyväskylä
101. Viisarimäen ja Rutalahden laaksomaisema; Mellersta Finland; Joutsa, Toivakka
102. Kuukanpään kulttuurimaisema; Mellersta Finland; Jyväskylä
103. Hyppäänvuoren maisema; Mellersta Finland; Laukas
104. Saarijärven reitin kulttuurimaisemat; Mellersta Finland; Karstula, Saarijärvi
105. Pihtiputaan pika-asutusmaisemat; Mellersta Finland; Pihtipudas
106. Muurasjärven kulttuurimaisemat; Mellersta Finland; Pihtipudas
107. Hyppänjokilaakson kulttuurimaisema; Södra Österbotten; Kauhajoki
108. Luopajärven viljelylakeus; Södra Österbotten; Kurikka
109. Ilmajoen Alajoen lakeusmaisema; Södra Österbotten; Ilmola, Seinäjoki
110. Lapuan Alajoen peltolakeus; Södra Österbotten; Kauhava, Lappo, Seinäjoki*
111. Kuortaneenjärven kulttuurimaisemat; Södra Österbotten; Kuortane, Lappo
112. Ähtärin reitin maisemat; Södra Österbotten, Birkaland; Virdois, Etseri
113. Lehtimäen mäkiasutus; Södra Österbotten; Alajärvi
114. Härkmeren kulttuurimaisema / Härkmeri kulturlandskap; Österbotten; Kristinestad
115. ~~Harrströminjokilaakson kulttuurimaisema / Harrströms ådals kulturlandskap; Österbotten; Korsnäs, Närpes*~~ (utesluts enligt förslaget)

116. Merenkurkun saaristomaisemat / Kvarkens skärgårdslandskap; Österbotten; Malax, Korsholm, Nykarleby, Vasa, Vörå*
117. Björköbyn saariston kulttuurimaisema / Björköby skärgårds kulturlandskap; Österbotten; Korsholm*
118. Söderfjärdenin viljelyaukea / Söderfjärdens odlingslätt; Österbotten; Malax, Korsholm, Vasa
119. Laihianjoen kulttuurimaisema / Laihela ås kulturlandskap; Österbotten; Laihela, Korsholm*
120. Kyrönjokilaakson kulttuurimaisemat / Kyro älvdals kulturlandskap; Södra Österbotten, Österbotten, Storkyro, Korsholm, Seinäjoki, Vasa
121. Vöyrinjokilaakson kulttuurimaisemat / Vörå älvdals kulturlandskap; Österbotten, Vörå
122. Kimojokilaakson viljelymaisemat / Kimo ådals odlingslandskap; Österbotten, Vörå
123. Purmonjokilaakson viljelymaisemat / Purmo ådals odlingslandskap; Österbotten; Pedersöre kommun
124. Perhonjokilaakson viljelymaisema / Perho ådals odlingslandskap; Mellersta Österbotten; Vetil
125. Lestijokilaakson kulttuurimaisema, Mellersta Österbotten; Kannus, Toholampi
126. Vattajan rantamaisemat / Vattaja strandlandskap; Mellersta Österbotten; Karleby
127. Reisjärven kulttuurimaisemat; Norra Österbotten; Reisjärvi
128. Kalajokilaakson viljelymaisemat; Norra Österbotten; Haapajärvi, Nivala, Sievi, Ylivieska
129. Rahjan saaristomaisemat ja Kalajoen hiekkasärkät; Norra Österbotten; Kalajoki*
130. Miilurannan asutusmaisema; Norra Österbotten; Kärsämäki
131. Hailuoto, Norra Österbotten; Karlö, Uleåborg
132. Limingan lakeuden kulttuurimaisema; Norra Österbotten; Kempele, Limingo, Lumijoki, Uleåborg, Tyrnävä
133. Oulujokilaakson kulttuurimaisemat; Norra Österbotten; Muhos, Uleåborg, Tyrnävä*
134. Olvassuo; Kajanaland, Norra Österbotten; Pudasjärvi, Puolanka, Utajärvi
135. Aittojärven ja Livojokivarren kulttuurimaisemat; Norra Österbotten; Pudasjärvi
136. Iijoen jokivarsimaisemat; Norra Österbotten; Pudasjärvi, Taivalkoski
137. Tyräjärven kulttuurimaisemat; Norra Österbotten; Taivalkoski
138. Määttälänvaaran kulttuurimaisemat; Norra Österbotten; Kuusamo
139. Rukan vaarajono; Norra Österbotten; Kuusamo
140. Oulankajoen ja Kitkajoen koskimaisemat; Lappland, Norra Österbotten; Kuusamo, Salla
141. Rokuanvaaran maisemat; Norra Österbotten; Muhos, Utajärvi, Vaala
142. Manamansalon kulttuurimaisemat; Kajana
143. Paltaniemen kulttuurimaisema ja Oulujärven rantaluhdat; Kajanaland; Kajana
144. Melalahden ja Vaarankylän kulttuurimaisema*

145. Vuokatin vaarajono ja rantakylät; Kajanaland; Sotkamo*
146. Naapurinvaaran vaara-asutus; Kajanaland; Sotkamo
147. Kainuun vaarakylät; Kajanaland; Puolanka
148. Suomussalmen vienalaiskylien kulttuuri- ja eränkäyntimaisemat; Kajanaland; Suomussalmi
149. Simon rannikon kulttuurimaisemat; Lappland; Simo
150. Eteläisen Tornionlaakson maisemat; Lappland; Torneå, Övertorneå
151. Aavasaksan maisemat; Lappland; Övertorneå
152. Lohijärven ja Leukumanpään kylämaisemat; Lappland; Övertorneå
153. Viirinkylän jokivarsimaisema; Lappland; Rovaniemi
154. Venejärven kylämaisema; Lappland; Kolari
155. Kaukosen kylämaisema; Lappland; Kittilä
156. Kieringin kulttuurimaisema; Lappland; Sodankylä
157. Javaruksen kylämaisema; Lappland; Kemijärvi
158. Pyhätunturin maisemat; Lappland; Kemijärvi, Pelkosenniemi
159. Kairalan ja Luiron kulttuurimaisema; Lappland; Pelkosenniemi
160. Kuoskun kulttuurimaisema; Lappland; Savukoski
161. Saijan kylämaisema; Lappland; Salla
162. Ounas- ja Pallastunturien maisemat / Ovnnes- ja Bállasduoddara duovdagat; Lappland; Enontekis, Kittilä, Muonio
163. Puljun erämaakylä; Lappland; Kittilä
164. Käsivarren suurtunturien maisemat / Giehtaruohtasa stuorraduoddariid duovdagat; Lappland; Enontekis
165. Iiton palsasuomaisema / litto balsajeaggeduovdda; Lappland; Enontekis
166. Enontekiön poronhoito- ja kausiasutusmaisemat / Eanodaga boazodoallo- ja jahkodatássanduovdagat; Lappland; Enontekis
167. Peurakairan luontaiselinkeinomaisemat / Goddeskáiddi luondduealáhusduovdagat; Lappland; Enare, Kittilä, Sodankylä
168. Nattastunturien ja Sompiojärven maisemat / Náттаžiid ja Soabatjávrrí duovdagat; Lappland; Sodankylä
169. Saaritunturien poronhoitomaisemat / Suoloduoddara boazodoalloduovdagat; Lappland; Sodankylä
170. Kaunispään tunturimaisemat / Čáppoavvi duottarduovdagat; Lappland; Enare
171. Inarijärven ja Juutuanjoen maisemat / Anárjávrrí ja Juvdujoga duovdagat / Aanaarjäävri já Juvduu enâduvah / Aanarjääu’r da Juutuanjoogg kue’stelm; Lappland; Enare

172. Ukonjärven ja Myössäjärven maisemat / Ádjájávrrí ja Muoisejávrrí duovdagat / Äijihjäävri já Myössäjäävri enâduvah / Ukonjääu'r da Myössäjääu'r kue'stelm; Lapland; Enare
173. Paatsjoen ja Nellimin vesistö- ja asutusmaisemat / Báhčáveaji ja Njellima čázádat- ja ássanduovdagat / Paččvei já Njeellim čácádâh- já aassâmenâduvah / Paaččjoogg da Njeä'llem čä'ccõs- da aassâmkue'stelm; Lapland; Enare
174. Iijärven ja Tsiuttajoen luontaiselinkeinomaisemat / Idjajávrrí ja Čivttajoga luondduealáhusduovdagat / Ijjäävri ja Čivtjuuvâ luánduiäláttâsenâduvah / Iijääu'r da Tsiuttajoogg luättjie'llemvue'kk'-kue'stelm; Lapland; Enare
175. Sevettijärven asutusmaisemat / Čeavetjávrrí ássanduovdagat / Čevetjäävri aassâmenâduvah / Če'vetjääu'r aassâmkue'stelm; Lapland; Enare
176. Inarijokivarren vuotuismuuton maisemat / Anárjohleagi jahkodatjohtima duovdagat / Aanaarjuhâpiällä varriistállâm enâduvah; Lapland; Enare
177. Ailikastunturin luontaiselinkeinomaisemat / Áilegasa luondduealáhusduovdagat; Lapland; Utsjoki
178. Kevon tunturiylängön maisemat / Geavu badjeeatnama luondduelahusduovdagat; Lapland; Utsjoki
179. Tenonlaakson maisemat / Deanuleagi duovdagat; Lapland; Utsjoki
180. Paistunturien luontaiselinkeinomaisemat / Áilegasa luondduealáhusduovdagat; Lapland; Utsjoki
181. Utsjokilaakson maisemat / Deanuleagi duovdagat; Lapland; Utsjoki
182. Alakönkään koskimaisema / Vuollegeavgnjá guoikaduovdda; Lapland; Utsjoki
183. Pulmankijärven tunturimaisema / Buolbmátjávrrí duottarduovdda; Lapland; Utsjoki
- NYTT (A) Verlan ja Suur-Selänpään kulttuurimaisema; Kymmenedalen; Kouvola*
- NYTT (B) Orisbergin kulttuurimaisema; Södra Österbotten, Österbotten; Storkyro, Seinäjoki*
- NYTT (C) Vanhan Vaasan kulttuurimaisema; Gamla Vasa kulturlandskap; Österbotten; Vasa*
- NYTT (D) Kitkajärvien ja Riisitunturin maisema; Lapland, Norra Österbotten; Kuusamo, Posio*
- NYTT (E) Ratasjärven kulttuurimaisema; Lapland; Pello*
- NYTT (F) Juujärven jokivarsikylän kulttuurimaisema; Lapland; Kemijärvi*